

Werkverslag.

Hoofdstuk 1: Nuanceren

OVER HET INNEMEN VAN STANDPUNTEN

Proloog

Dit artikel situeert zich tegen de achtergrond van de discussie omtrent de door het theater en andere kunstdisciplines te realiseren sociale mix en brede cultuurparticipatie, omtrent het elitaire van de podiumkunsten, hun nut en functie in de samenleving, enzovoort. Deze discussie is al een tijdje aan de gang maar heeft zeker haar beslag nog niet gekregen. Dat soort discussies over de maatschappelijke taken van de kunst wordt vaak op een algemeen, abstract niveau gevoerd. Ik wil het hier dan ook hebben over enkele dingen die het voorbije seizoen heel concreet aan de orde zijn geweest in de praktijk van de theatersector, niet vanuit een defensieve reflex, om onszelf zo nodig te verdedigen – de legitimiteit van deze theaterarbeid op dit moment in deze maatschappij staat voor mij buiten kijf – maar precies om de discussie concreter en inzichtelijker te maken en vooral ook om uiting te geven aan mijn enthousiasme omtrent datgene ‘waar we mee bezig zijn’.

Ook al gaat het hier slechts om een klein segmentje van het theaterlandschap (dat is nu eenmaal onvermijdelijk als je met concrete voorbeelden wil werken), toch wil ik mijn eigen praktijk van het voorbije seizoen 2001-2002 als uitgangspunt nemen. Als dramaturge heb ik daarin meegewerkt aan drie producties die door hun thematiek en door hun artistieke keuzen, door de wijze waarop ze gemaakt zijn én door de wijze waarop ze hun publiek aanspreken ‘politiek’ genoemd kunnen worden:

Sittings is een tweedelig project van Peter van Kraaij over fotografie, over kijken en bekeken worden. Het eerste deel *Be in'me*, een tekst van Peter zelf, neemt het leven en werk

van fotografe Tina Modotti (1896-1942) – en in mindere mate dat van haar leermeester en minnaar Edward Weston (1886-1958) – als uitgangspunt. Modotti komt als Italiaanse immigrante naar de USA, leert in het revolutionaire broeinest Mexico fotograferen, engageert er zich in de communistische partij, wordt uitgewezen en maakt via omzwervingen langs Berlijn, Moskou, Parijs, enzovoort, de Spaanse Burgeroorlog mee als verpleegster in dienst van de partij; na de overwinning van Franco keert ze terug naar Mexico om daar jong en van heel wat illusies ontdaan te sterven. In de loop van dit leven met zijn diverse belangrijke liefdes zal haar bewogen zijn door de sociale werkelijkheid haar engagement in de kunst/de fotografie naar de achtergrond duwen. Het tweede deel van *Sittings, Ruis*, een monoloog geschreven door fotograaf en schrijver Hans Aarsman, gespeeld door Josse De Pauw, vertrekt van leven en werk van de Amerikaanse fotograaf Garry Winogrand (1928-1984), die op het einde van zijn leven zowat om de zes minuten een foto nam maar er geen enkele meer afdrukte. Winogrand is iemand die ‘niet kiest, maar zoekt’, iemand die ‘er echt niet bij hoort’, maar die tegelijkertijd ‘de banaliteit van het bestaan maar niet kan accepteren’ (Hans Aarsman). *Sittings* was een ‘kleine productie’, geproduceerd door Het Net (Brugge) en het Kaaitheater (Brussel).

The Woman Who Walked into Doors is de eerste opera van jazzcomponist Kris Defoort; samen met regisseur Guy Cassiers (ro theater) bewerkte hij het gelijknamige boek (1996) van de populaire Ierse schrijver Roddy Doyle tot een operalibretto. Het hoofdpersonage is Paula Spencer, een vrouw opgegroeid in een

achtergesteld sociaal milieu, die jong huwt met de ex-delinquent Charlo en vier kinderen met hem krijgt. Paula is alcoholiste en wordt door haar man zwaar mishandeld; achttien jaar lang ondergaat ze dit lot, tot ze Charlo op een ochtend met de braadpan bewerkt en buitensmijt. Ze vertelt haar eigen verhaal op het moment dat men haar de gewelddadige dood van Charlo komt melden. Ook al is er slechts één – maar ontdubbeld – personage lijfelijk op de scène aanwezig (Paula wordt gelijktijdig vertolkt door een actrice en door een zangeres), toch is dit een groot opgezette operaproductie, omwille van het 30-koppige orkest en de uitgebreide technische staf: zoals in eerdere producties van Guy Cassiers worden de andere personages uit Paula's verhaal tot leven gewekt via videobeelden of via de projectie van hun woorden/dialogen op het videoscherm. Voor de productie van dit project sloegen het kleine Muziek Lod en het grote ro theater de handen in elkaar.

SS is de eerste grotezaalproductie van Josse De Pauw en Tom Jansen. De voorstelling is gebaseerd op het boek *De SS'ers* (1967) van plastisch kunstenaar en schrijver Armando en journalist Hans Sleutelaar, dat bestaat uit interviews met anonieme Nederlanders die in de Tweede Wereldoorlog dienst namen bij de SS. Bij zijn verschijning verwekte dit boek heel wat schandaal: het werd aangeklaagd vanwege de ‘waardevrijheid’ waarmee het zijn onderwerp benaderde, vanwege het ontbreken van een morele veroordeling van de daden van de geïnterviewden. Enkele van deze interviews werden door Jansen en De Pauw tot toneelmonologen bewerkt en omkaderd met koorzangen, choreografische